

Stavovi vlasnika o daljnjem razvoju agroturizama u Istarskoj županiji

Klara TROŠT, Anita Silvana ILAK PERŠURIĆ, Milan OPLANIC

Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, Karla Huguesa 8, 52440 Poreč, Hrvatska, (e-mail: anita@iptpo.hr)

Sažetak

U zadnjih petnaestak godina razvoja turizma na ruralnom području, razvijao se i koncept turizma na obiteljskom gospodarstvu tzv. agroturizam. Koncept po kojem je turizam dodatna djelatnost na gospodarstvu i dodatni izvor prihoda u Istri prihvaćen i u razvojnim strategijama i tržišno valoriziran. U međuvremenu, na većini gospodarstava pojavio se trend suprotan očekivanjima - prihodi iz turizma nadmašuju prihode iz poljoprivrede, a postojeća poljoprivredna proizvodnja ne zadovoljava potrebe turističke potrošnje na gospodarstvu. Stoga smo uočili problematiku daljnjeg razvoja te u sklopu znanstveno istraživačkog projekta "Agroturizam, čimbenik održivog razvoja" izvršili anketno istraživanje da bi saznali koji su problemi u djelatnosti poljoprivrede i djelatnosti turizma i da li se dodatno multipliciraju u agroturizmu. Rezultati istraživanja pokazuju da vlasnici agroturizama u Istri smatraju kako je za daljnji razvoj ove poslovne aktivnosti bitno uvesti dodatne poticaje i subvencije, pokrenuti programe za poticaj razvoja agroturizama unutar programa poticanja poduzetništva, izgraditi dodatnu infrastrukturu za neometano obavljanje turističke djelatnosti, te valorizirati kulturne i povijesne znamenitosti koje predstavljaju dodatnu ponudu agroturizama i motiv privlačenja turista u ruralne krajeve.

Ključne riječi: agroturizam, stavovi vlasnika, Istarska županija

Owners' attitudes and opinions on developing potentials and limitations of farm tourism in the County of Istria

Abstract

In the last fifteen years of rural tourism development was followed by the concept of agritourism. This concept had an intention that tourism is an additional activity and to create extra income on family farms. This concept is accepted in development strategies of Istria and currently marketable. In the meanwhile on most family farms the trends became twisted so tourism income became the major and existing agricultural production couldn't follow tourism needs.

Therefore on the scientific and research project "Farm tourism, a factor of sustainable development", we have collected the opinions and attitudes of their owners in order to, as realistically as possible, analyse which problems exist in agriculture and tourism and if they multiply through agritourism. Results showed that farm tourism owners in Istria believe that, in order to further develop this business activity, it is important to introduce additional incentives and subventions for farm tourism owners, to initiate programmes of stimulation for farm tourism development within the programme of business stimulation, build additional infrastructure for unhindered conduct of the tourist activity, as well as to valorise cultural and historical landmarks which represent additional farm tourism choice variety and a motive for attracting tourists to rural areas.

Key words: farm tourism, owners' attitudes, County of Istria

Uvod

Agroturizam u Istri ima sve predispozicije za prerastanje u vrlo važan čimbenik atraktivnosti turističke destinacije Istarske županije, što će biti moguće ukoliko se sustavno provedu odgovarajuće aktivnosti definiranja, repositioniranja i provedbe zakona, strategija razvoja, povezivanje sudionika na ruralnom turističkom tržištu te sustavnom edukacijom članova obitelji agroturističkih gospodarstava (uz implementaciju inozemnih iskustva npr. Italije, Austrije). Za takav tip turizma potreban je i geografski identitet područja i zanimljivosti (Chee et al., 2005.), a na razini gospodarstva dodatni rad (od 20 do 720 sati mjesečno - najmanje za obilazak gospodarstva, a najviše za dulji boravak gostiju) i dodatni kapital u iznosu od 25 do 200 tisuća eura (Huyenbroek et al., 2006.). U Istri trenutno postoje ograničenja za sve navedene parametre spomenute u literaturi, a realno stanje analizirali smo sukcesivno kroz pet godina u sklopu znanstvenog projekta "Agroturizam, element održivog ruralnog razvoja".

Materijali i metode

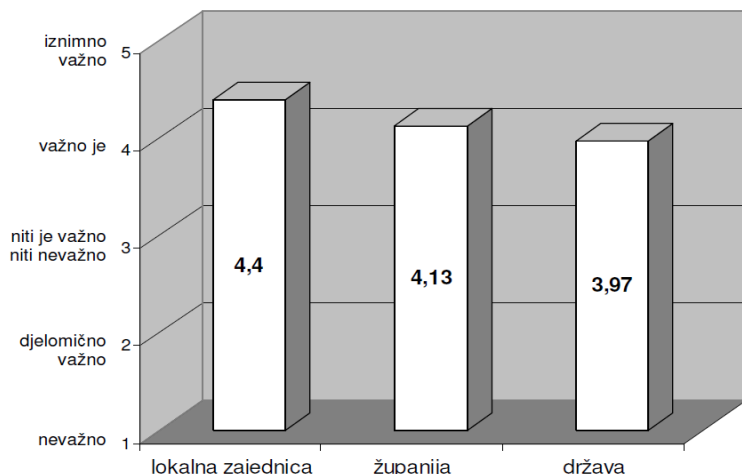
Ciljna skupina u istraživanju sastojala se od vlasnika agroturističkih gospodarstava u Istarskoj županiji. Rezultati su dobiveni anketom, na uzorku od 38 vlasnika agroturizama (od osnovnog skupa od 64 registriranih prema <http://www.hrvatski-farmer.hr>). Istraživanje je provedeno tijekom druge polovice 2009. godine. Upitnik se sastojao od 38 pitanja te je bio podijeljen u više tematskih cjelina. Prvi dio odnosio se na pitanja o kućanstvu, broju članova kućanstva, kapacitetu smještajnih jedinica i usluge prehrane, te godinama poslovanja. Drugi dio odnosio se na pitanja vezana uz pokretanje posla agroturizma, razlog ulaska anketiranih na ruralno turističko tržište kao poslovnih subjekata. Treći dio pitanja obradio je poljoprivrednu djelatnost anketiranih. Četvrti dio sadržavao je pitanja o budućem razvoju agroturizama, a posljednji dio odnosio se na pitanja o arhitekturi.

Rezultati i rasprava

Jedan od ciljeva istraživanja bio je utvrditi stavove anketiranih o ulozi države, županije i lokalne zajednice u daljnjem razvoju agroturizma. Rezultati istraživanja pokazuju kako vlasnici agroturizma smatraju da najznačajniju ulogu u daljnjem razvoju agroturizma ima lokalna zajednica (ocjena 4.4; na ljestvici od 5 stupnjeva, gdje 5 znači jako važna uloga, a 1 potpuno nevažna uloga), a država je na posljednjem mjestu (Slika 1.). Prema mišljenju vlasnika agroturizama u Istri, mjere koje omogućuju daljnji razvoj agroturizma od strane države i županije su jednake na obje razine, a odnose se na uvođenje većeg broja poticaja i subvencija, te smanjivanje poreza i ostalih davanja.

Ako uzmemo u obzir da lokalne zajednice (općine i gradovi) i jesu u neposrednom kontaktu sa stanovnicima, i najbolje su upućeni u problematiku svog područja onda su i očekivanja pripadnog stanovništva i najveća, pa tako i očekivanja vlasnika agroturizama da lokalna zajednica najviše doprinese izgradnji infrastrukture, da održava urednim ruralni krajolik, održava kulturnu baštinu i povijesne znamenitosti, i prema mogućnostima investira u razvoj poljoprivrede i turizma (i drugih djelatnosti) i u njihovu promociju.

Stavovi vlasnika o daljnjem razvoju agroturizama u Istarskoj županiji

Slika 1. Važnost lokalne i državne samouprave u razvoju agroturizama

Izvor: Istraživanje znanstvenog projekta "Agroturizam, element održivog ruralnog razvoja", Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, 2009.

Ministarstva poljoprivrede, turizma i ruralnog razvoja nadležna za razvoj ruralnog turizma (a time i agroturizma) raspodjeljuju financijska sredstva kroz Programe i projekte za razvoj ruralnih područja (i turizma) na koji se mogu prijaviti lokalne zajednice (uz vlastito sufinanciranje). Agroturizmi (i drugi subjekti) nisu u mogućnosti se samostalno prijavljivati i na taj način unaprijediti i ruralno područje i turističku ili poljoprivrednu djelatnost, stoga su upućeni na lokalnu zajednicu i za prijavu projekata i za sufinanciranje, što doprinosi njihovoj značajki (slika 1.).

Rezultati istraživanja pokazuju da su za daljnji razvoj agroturizma na prvom mjestu po važnosti neekonomске mjere poput održavanja okoliša čistim i pristupačnim za turiste (ocjena 4.8), te valoriziranje kulturnih i povijesnih znamenitosti (ocjena 4.6) kao mjere koja utječe na poboljšanje dodatne ponude agroturizama i motiva privlačenja turista u ruralne krajeve (Tablica 1.). Na skali odgovora ove mjere su važne s ocjenom blizu 5 (pri čemu je 1 bilo nevažno, a 5 iznimno važno). Tek na trećem mjestu dolaze ekonomske mjere programa za agroturizam te iza njih potrebite subvencije (u rangu ocjene vrlo važno, 4.2). U vrijeme ispitivanja tek nekolicina vlasnika je imalo kreditna zaduženja prema županiji (kreditne linije sa subvencioniranim kamatama), a nisu znali za kredite Ministarstva turizma koji su subvencionirali kamatu (sa 6 na 2% za korisnika, putem HBOR-a, u 2009.). Premda postoje i programi i projekti od strane više ministarstava, po mišljenju vlasnika agroturizama nema pravovremenih informacija.

Tablica 1. Potrebne mjere za razvoj agroturizma u Istri

Mjere	N	Aritmetička sredina	Rang
Održati okoliš čistim i pristupačnim za turiste	36	4.8	1.
Valorizirati kulturne i povijesne znamenitosti	37	4.6	2.
Pravovremeno navesti programe za poticaje razvoja agroturizama	38	4.5	3.
U programe za poticanje poduzetništva bi trebalo uključiti i agroturizme	38	4.3	4.
Uvesti dodatne poticaje i subvencije za vlasnike agroturizama	38	4.2	5.
Izgradnja infrastrukture (ceste, tel/računalne instalacije, vodovod, kanalizacija)	38	4.1	6.
Umanjiti porezna davanja s obzirom na veličinu prometa	38	4.0	7.
Omogućiti zapošljavanje dodatne radne snage van obitelji	38	3.8	8.

Izvor: Istraživanje znanstvenog projekta "Agroturizam, element održivog ruralnog razvoja", Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, 2009.

Za većinu vlasnika agroturizama smatra da su čimbenici koji predstavljaju najveće probleme prilikom obavljanja osnovne poljoprivredne djelatnosti nedostatak kapitala i neprimjereni zakoni i prostorni planovi (Tablica 2). U odnosu na 2007. intenzivirala se potreba za kapitalom na agroturističkim gospodarstvima (Rajko i sur., 2007.).

Prostorni planovi dinamički rijetko mogu pratiti potrebe stanovništva i privrede zbog mnogobrojnih administrativnih ograničenja i duge vremenske procedure za njihovo usvajanje. Vlasnici agroturizama su uočili probleme prostornih planova i zakona vezanih uz njih u slučaju izgradnje objekata (npr. podruma, skladišta, štala, objekata za strojeve i opremu). Problemi se svode na potrebu širenja građevinskih zona, na dostatnu kvadraturu za tražene objekte i sl. Uz to se nadovezuje opći nedostatak zemljišta rapoloživog za kupnju ili najam na kojem bi se odvijala poljoprivredna proizvodnja za potrebe turista. Kao posljedica javlja

se nedostatak poljoprivrednih proizvoda u ponudi agroturističkih gospodarstava i potreba da se proizvodi kupuju od gospodarstava u okruženju (što povlači dodatne administrativne poslove - ugovori o kupnji, knjiženje prometa i dr.).

Tablica 2. Problemi prilikom obavljanja osnovne poljoprivredne djelatnosti

Mjera	N	Aritmetička sredina	Rang
Nedostatak kapitala	36	3.7	1.
Neprimjereni zakoni i prostorni planovi	35	3.6	2.
Neorganiziranost županije i države	32	3.3	3.
Nedostatak radne snage	37	3.1	4.
Infrastruktura	35	3.0	5.
Nedostatak zemljišta	37	2.6	6.
Opseg ponude poljopriv. proizvoda	34	2.3	7.

Izvor: Istraživanje znanstvenog projekta "Agroturizam, element održivog ruralnog razvoja", Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, 2009.

U poljoprivrednoj proizvodnji na agroturističkim gospodarstvima svi vlasnici (osim jednog) naglasili su nedostatak radne snage kao važan problem te potrebu da se omogući zapošljavanje dodatne radne snage. Ovi rezultati potvrđuju nalaze prethodnog istraživanja iz 2007. na znanstvenom projektu "Agroturizam" u svezi ograničenja kapaciteta radne snage i problematike oko zapošljavanja (Ilak Peršurić i sur., 2010.).

Tablica 3. Povezanost sociodemografskih obilježja ispitanika i stavova o razvoju agroturizma

	Koeficijent korelacije	
	Spol	Obrazovanje
Održati okoliš čistim i pristupačnim za turiste	0.740	0.233
Valorizirati kulturne i povijesne znamenitosti	0.783	0.977
Pravovremeno navesti programe za poticaje razvoja agroturizma	0.769	0.756
U programe za poticanje poduzetništva uključiti agroturizme	0.679	0.152

Izvor: obrada autora

Stavovi vlasnika agroturizama po pojedinim pitanjima pokazala su značajne razlike u odnosu na pojedine sociodemografske osobine, a najjače korelacije bile su u odnosu na spol i obrazovanje. Stoga smo za pojedine stavove o razvoju agroturizma prikazali te razlike (tablica 3.). Najjača korelacija pokazala se u odnosu na valorizaciju kulturnih i povijesnih vrijednosti koju su isticali najobrazovaniji ispitanici. Vrlo visoku statističku povezanost imaju svi ostali stavovi s obzirom na obrazovanje.

Zaključak

U stvaranju i razvoju prepoznatljive i atraktivne turističke destinacije, za što Istra ima sve pretpostavke potrebno je sustavnim, organiziranim i aktivnim pristupom razviti nove i poboljšati postojeće turističke usluge na ruralnom području. Primjenom odgovarajućih aktivnosti definiranja i repozicioniranja ruralnog turizma u Istri kroz potrebne zakonske promjene, edukacijom turističkih djelatnika, prilagodbom i implementacijom inozemnih iskustava (Italije, Austrije) i planiranjem održivog ruralnog razvoja, moguće je organizirati i predstaviti ruralnu Istru kao destinaciju uzbudljivog mjesta aktivnog odmora, opuštanja, promatranja prirode, uživanja u doživljavanju kulturno-povijesne baštine, odnosno kao modernu i atraktivnu turističku destinaciju.

Za daljnji razvoj agroturizma vlasnici imaju potrebu jačanje suradnje s lokalnom zajednicom zbog prijave na programe i projekte ruralnog razvoja, sudjelovanje u očuvanju ruralnog krajobraza radi povećanja njegove vrijednosti i atraktivnosti za turističke dolaske, te razvoja djelatnosti poljoprivrede i turizma, a očekuju od državne razine više subvencija, poticaja i programa za razvoj.

Literatura

- Chee D., Veech A., G. Veeck (2005). Sustaining production and strengthening the agritourism product: Linkages among Michigan agritourism destinations. *Agriculture and Human values* 22: 225-234.

- Ilak Peršurić A.S., Juraković L., Tomčić Z. (2010). Estrinzični i intrinzični ograničavajući faktori razvoja agroturizma - primjer Istre. Zbornik radova 45. hrvatski & 5.međunarodni znanstveni simpozij agronoma: 254-257.
- Ilak Peršurić, A.S., Oplanić M., Trošt K., Juraković L., Rajko M. (2010). Agroturizam u Istri - stanje i perspektive. Zbornik radova 2. kongresa o ruralnom turizmu / Katica, Dijana (ur.). Zagreb. Hrvatski farmer: 129-136.
- Rajko, M., Ilak Peršurić, A. S., Juraković, L. (2010). Javno - privatno partnerstvo u funkciji razvoja ruralnog turizma. Zbornik radova 2. kongresa ruralnog turizma / Katica, Dijana (ur.). Zagreb. Hrvatski farmer: 215-223.
- Rajko, M., Tomčić, Z., Juraković, L. (2007). Poticajne mjere u razvoju agroturizma., Prvi hrvatski kongres ruralnog turizma s međunarodnim sudjelovanjem "Perspektive razvoja ruralnog turizma". Hrvatski farmer, Zagreb: 353-636.
- Van Huylenbroek G., Vanslembroek I., Calus M., Van de Velde L. (2006). Synergies between farming and rural tourism. Eurochoices 5 (1).
- http://www.hrvatski-farmer.hr/CMS/0085/Rep/tablice_UKUPNO_TSG.pdf (preuzeto 08. 06. 2009.)

sa2011_0224